

HEB - - DRC MASHI HEBREW BIBLE and MASHI GREEK

*Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya
bakolaga na C.D.P.C.L. Bukavu, bulya omu EBIBLIYA NTAGATIFU,
Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudômire binwa binji bya mashi.*

AMARUBA GAYANDIKIRAGWA ABAHABRANIYA

Enshokolezi

Abalenga b' Ebibliya barhasag'imanya bwinjinja erhi Amaruba gayandikiragwa Abahabraniya^a gaba ga Mut. Paolo erhi ga yindi ntumwa. Ci rhutwe bôfi ntya: ciru akaba Mut. Paolo arhayandikaga yêne n'okuboko kwâge aga maruba emwa Abahabraniya, na ciru akaba arhahanaga enkengêro n'ebinwa byâge emw'owundi mwâdisi, rhwanaderha oku Amaruba g'Abahabraniya gashimbûlire enyigirizo za Mut. Paolo, omu kushongêza ebinwa n'enkengêro, n'omu kugaba n'okufundikira haguma Endagâno ya Mîra n'Endagâno Mpyâhya.

Aga maruba gahanyire enyigirizo nkulu z'okuha omusomi omurhima (13, 22) n'okukomeza obuyemêre muli Kristu omu mango magalugalu (5, 11-14; 6, 4-9; 10, 28-29). Omukristu agwâsirwe amanyirire oku Endagâno Mpyâhya elushire enashwinjire Endagâno ya Mîra muli Yezu Kristu: Mudâhwa mukulu na Mwâmi w'igulu lyoshi (3, 12-14; 10, 35-36; 12, 1-13). Nkaba Amaruba g'emwa Abahabraniya gayandikagwa e Italiya (aha Roma) omu mwaka gwa 64-69 enyuma ly'okuburhwa kwa Kristu.

Hali n'abaderha baderha mpu gayandisirwe enyuma lya mwâka gwa 70, bulya owagasoma anabone oku gayêrekîne oku enterekêro z'omu Ka-Nyamuzinda zirhacihali. Abadâhwa n'abandi Bayahudi bahindusire bakristu bagwêrhwe n'idulwe ly'obugashânize bwa mîra. Omwandisi ali abawîra bahire omurhima omu nda, bulya enterekêro Kristu arhûzire oku musalaba elushire ezindi zoshi. Mpu Kristu alushire ngasi coshi Nyamuzinda akolêsize okuyegera abantu: Bamalahika, Abalêbi, Oluderho, Amarhegeko, Enterekêro, Abâmi. Ntyo Endagâno Mpyâhya elushire Endagâno ya Mîra (1, 1-14); kurhenga cigabi cirhanzi kuhika ca 10, bukulu bwa Kristu bahugwîre; ecigabi ca 11 cakunga ngasi walamire omu buyemêre; ecigabi 12 cayêrekana oku Kristu ye imerero n'ishwinjiro ly'obuyemêre, ye shubûliza byoshi na byoshi omu ndêko nguma (12, 22-24); ecigabi 13 cihânyire amahano g'okulama omu buzigire bw'ecinyabuguma, kulya Amaruba emwa Balungere gakâg'ihanûla.

^a**1.0** Abahabraniya, kandi rhwanabaderha Bahebraniya erhi Bantahwakubunga bulya omu cihebraniya EBR kulikuderha kugera, kubunga. Kwo bakag'ibaderhaga amango bajaga e Misiri n'amango bayirhengaga. Buzinda erhi badekerera bayûbaka ecihugo ca milala 12, baderhwa Bene Israheli, ye Yakobo , olya Nyamuzinda ahaga elya ISRAHELI aha Bethel. Kandi buzinda-zinda, erhi obûko bwa Yuda busigalana ishungwe, bayûbaka omu Yudeya. Lero bakag'ibaderha mpu Bayahudi, n'erhi barhenga bujà e Babilone bagenderera oku derhwa BAYAHUDI. N'olulimi lwâbo lwaderha IVRIT, YEHUDI, cihabraniya, cihebraniya erhi mayahudi. Banji muli bo, bakag'iderha eciharamayo bulya câli lumire kurhenga Iraki wa buno kuhika oku nyanja nnene. Buzinda ecigereki cafindagiza eciharamiya, ci barhalekaga endimi zabo bulya ecitabu ca Daniyeli omu CIHARAMEYA cayandikagwa. N'omu sinagogi cihebraniya bakag'isomamwo Amandiko Matagatifu, kurharhumaga owahugûla arhakolesa eciharameya. Oku biyêrekîre Endagâno Mpyâhya yohe, myandiko ya cigereki yone yaruhisirekwo, hali abaderha mpu Mateyo burhanzi gali mayahudi buzinda gahindulwa omu cigereki, mwanzi ntegakwo ojekwo Papiasi.

Enshula-myanzi

Obukulu bwa Mugala wa Nyamuzinda wacijiraga muntu

¹ Kanji kanji n'omu njira za ngasi lubero, mîra, Nyamuzinda akolesize abalêbi mpu amanyise bashakulûza^b akanwa kâge. ² Lero mwo zino nsiku nzinda^c, arhuma Omugala yêne, mpu arhumanyise akanwa kâge, anamuyîmika, amuha oburhegesi bw'ebintu byoshi; ye anakolêsagya erhi alema igulu. ³ Oyo Mugala, ye bulangashane bw'irenge lyâge, ye na nshusho y'obworhere bwâge; ye tugika igulu n'oluderho lwâge lugala-byoshi. Erhi aba amarhufumya ebyâha birhu, aj'ibwârhalala ekulyo kwa Nyamuzinda omu mpingu. ⁴ Akulira bamalahika boshi, bulya izîno lyâge lirhankagererwa oku lyâbo.

I. Mugala wa Nyamuzinda alushire bamalahika obukulu

Kwo bidesirwe omu Mandiko

⁵ Ka hali malahika Nnâmahanga akola abwîzire, erhi: *We Mugala wâni, nie nakuburhaga ene? Nisi, erhi: Nâba nie Ishe, naye âbe Mugala wâni?* ⁶ Kandi, erhi arhuma enfula yâge en'igulu, aderha, erhi: *Bamalahika ba Nyamuzinda boshi bamuharâmye.* ⁷ Ci bamalahika bôhe kwo ababwîzire ntya: *Bamalahika bâge abajizire mpûsi, n'abarhumisi bâge abajira ngulumira ya muliro.* ⁸ Abwîra Omugala, erhi: *Entebe yâwe y'obwâmi, ewe Nyamuzinda, eri y'emyâka n'emyâka, n'akarhî kâwe k'obwâmi kali ka bushinganyanya.* ⁹ Wasimire obushi-nganyanya, wagaya obubî. Co carhimire Nyamuzinda akushîga amavurha g'obwâmi omu bushagaluke, anakurhonya omu binyu boshi, ewe Yagirwa, Nnâmahanga. ¹⁰ Kandi, erhi^d: *Waliha Nyakasane, aha murhondêro, we wabumbaga igulu, n'amalunga omu nfune zâwe garhengaga.* ¹¹ Ebyo byoshi byâyûrhe, ci wehe orhakaja ngahi; byoshi byâtîwe nka bwikunje. ¹² Wabibungebunge nka kulya babungabunga ecirondo. Ci wehe oku oli kwo wanacyôrhera, n'emyâka yâwe erhakaheka. ¹³ Ndi akola abwîzire muli bamalahika, erhi: *Bwârhalala ebwa kulyo kwâni, ninde mpira abânzi bâwe nka citumbi aha magulu gâwe?* ¹⁴ Ka boshi barhali myûka erhegesirwe okujira oburhumisi, erhumirwe buja-bugo mpu erhabîle abayish'iyîma omu bucire?

^b1.1 : Bashakulûza bo Bayahudi ba mîra.

^c1.2 : Ensiku nzinda: Kurhenga okuburhwa kwa Kristu kuhika okuyûrha kw'igulu.

^d1.10 : Lul 102 (103), 26.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 1

¹ Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάσαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ² ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας· ³ ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, ⁴ τοσοῦτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὥσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. ⁵ Τίτι γὰρ εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; ⁶ ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. ⁷ καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, ⁸ πρὸς δὲ τὸν υἱόν· ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτητος ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ⁹ ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. ¹⁰ καί· σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί· ¹¹ αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, ¹² καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, ὡς ἱμάτιον καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. ¹³ πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἶρηκέν ποτε· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; ¹⁴ οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

Ihano

¹ Okwo kwo kurhumire rhukwânîne rhucishwêkere oku nyigîrizo rhwayumvirhe, Iyo rhurhalalaha. ² Bulya akaba obuja-bugo bwa bamalahika^e bwayunjwîre na ngasi wadesire mpu abugomera erhi mpu arhabuyumva, ahâbirwe obuhane bumukwânîne, ³ kurhi rhweki rhwankahash'ifuma, erhi rhwankagaya obucire bungana obwo? Obwo bucire, burhanzi bwamanyisîbwe na Nyakasane, nabo ababuyumvîrhe babuhaîriza muli rhwe. ⁴ Nyamuzinda yêne asêza obwo bubamîrizi omu kuyêrekana ebimanyîso n'ebirhangâzo n'ebisômêrîne bya ngasi lubero, haguma n'enshokano za Mûka Mutagatifu, nk'oku alonzagya yêne.

Kristu warhucungulaga, ci arhali bamalahika

⁵ Bulya arhali bamalahika adesire mpu barhambule eryo igulu lyâbe rhudwîrhe rhwaderha^f. ⁶ Hali owaciderhire halebe, erhi^g: Omuntu aligi cici mpu wamuyibuka? mwene Adamu aligi ndi mpu wamushîbirira? ⁷ Wamujizire munyi hisungunu hyône kuli bamalahika, wamuyambika ishunge ly'irenge n'obukuze. ⁸ Byoshi wabihizire aba magulu gage^h. Akaba amuhîre obubashe bw'okurhegeka byoshi, ntâco alesire cirhali câge. Ci kwônene, oku rhuli buno, rhurhabwîni kurhi byoshi biri omu burhegesi bwâge. ⁹ Ci olya warhangag'ijirwa munyi kuli bamalahika, Yezu, y'oyo okolaga ayambîrhe ishunge ly'irenge n'obukuze, bulyâla ababîre anafâ. Kwânali kukwânîne arhang'ifâ, lukogo Iwa Nyamuzinda na bunguke bwa ngasi muntu birhumire. ¹⁰ Erhi Nnâmahanga alonza mpu ahise bagala banji omu irenge, kwâli ku-shingânîne Nyamuzinda, Nn'ebintu byoshi na Lulema wa byoshi, arhang'iyumanyanya n'amalibuko ecirongôzi cabahêka omu bucire. ¹¹ Bulyâla omùmânya n'abâmânyibwa nkomôka nguma bajira. Co cirhuma arhaba nshonyi z'okubaderha balumuna, erhiⁱ: ¹² Namanyisa balumuna bâni izîno lyâwe; omu ndêko y'olubaga nayimba irenge lyâwe. ¹³ Kandi, erhi: Niehe ye nalangâlira. Na kandi, erhi: Nie ono rhwe n'abâna Nnâmahanga ampâga! ¹⁴ Na bulya abâna bâli na muko muguma na mubiri muguma, naye anacigu-shangîra, mpu Iyo aherêrekeza, omu kufâ kwâge, olya wali nn'olufû, ye oligi shetani, ¹⁵ mpu Iyo analikûza balya boshi bâli omu bujâ bwaca bwayira erhi kuyôboba olufû kurhuma. ¹⁶ Bulya arhali bamalahika âl'iciza, ci iburha ly'Abrabamu âl'iciza. ¹⁷ Okwo kwarhuma acishushanya n'abalumuna muli byoshi, mpu Iyo aba mudâhwa mukulu w'olukogo n'ow'okucikubagirwa omu biyerekiîre Nyamuzinda, Iyo alyûla ebyâha by'olubaga. ¹⁸ Na kulya kuba yêne abwîne amababale n'amalibuko, anahash'irhabâla abali omu malibuko.

^e2.2 : Amarhegeko ga Musa bamalahika bakâg'igalerhera abantu. Buno oyu okulire byoshi yekola odwirhe emihigo ya Nnâmahanga yoshi.

^f2.5 : Lul 8. 5-7.

^g2.6 : Lul 8, 5.

^h2.8 byoshi aha mau lu gâge: Lul 109 (110), 1; Ef 1, 22-23; 1Kr 15, 27.

ⁱ2.11 : Lul 22(23), 23.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 2

¹ Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μήποτε παραρυῶμεν. ² εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, ³ πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας, ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, ⁴ συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν; ⁵ Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. ⁶ διεμαρτύρατο δέ ποῦ τις λέγων· τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; ⁷ ἡλάττωσας αὐτόν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, ⁸ πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι [αὐτῷ] τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. Νῦν δὲ οὕτω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα· ⁹ τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένον βλέπομεν ἴησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσῃται θανάτου. ¹⁰ Ἐπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ¹¹ ὃ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν ¹² λέγων· ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε, ¹³ καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ, καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός. ¹⁴ Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἐστὶν τὸν διάβολον, ¹⁵ καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. ¹⁶ οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. ¹⁷ ὅθεν ὥφειλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεὸν εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ¹⁸ ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

II. Yezu ye mudâhwa mukulu w'okucikubagirwa n'ow' olukogo

Kristu ye mukulu kulusha Musa

¹ Ntyo, bene wirhu batagatifu, mwe mushangîre enshôkano y'empingu, mulolekwo Yezu, ye muja-bugo ye na mudâhwa mukulu w'obuyemêre bwirhu. ² Ye ntahemuka omu kuyumva owamuyîmikaga, nka kulya Musa naye ànali mumvi omu mulala gwa Nnâmahanga gwoshi. ³ Neci, àbwîne irenge lilushire erya Musa, nka kulya omûbasi analusha enyumpa àyûbakaga. ⁴ Bulya ngasi nyumpa ejira owâyûbakaga, owayûbakaga byoshi ye Nyamuzinda. ⁵ Musa àli mwemêzi omu mulala gwâge gwoshi nka mushizi, mpu abe muhamîrizi wa ngasi ebyâderhwe. ⁶ Ci Kristu yehe kwo ali mwemêzi nka mwene-nna-nyumpa, mpu arhegeke abâmwo boshi. N'eyo nyumpa, yo rhwe, caziga rhusêre burhashuba-nyuma oku bulangâlire n'oku mwishingo gw'oku rhwâhike omu mpingu.

Erindi ihano: obuyemêre bwo buhisa omu muluhûko gwa Nnamahanga

⁷ Kwo kurhumire, nka kulya Mûka Mutagatifu âderhaga, erhi^j: *Ene-ene, mukayumva izû lyâge*, ⁸ murhahûsagya emirhima yinyu, nka kulya byâbâga omu bugomi, lulya lusiku lw'Enshumi omu irungu, ⁹ bulya basho winyu banta-ngulaga mpu bandole, n'obwo bâli erhi bâbwîne ebijiro byâni myaka makumi ani goshi. ¹⁰ Kwo kwârhumire nnankunirira eri iburha, nâderha, nti: Bali ba murhima gwa muhaba; barhishi enjira zâni. ¹¹ Omu bukunizi bwâni nânacîga-sha, nti: Barhakalabarha omu muluhûko^k gwâni. ¹² Mumanye, bene wirhu, murhabâgamwo ow'omurhima mubi n'omubula-buyemêre, mpu aciyegule na Nyamuzinda nn'obuzîne. ¹³ Ci mukahanûlana bwaca bwayira obu olu lw'ene lucihali, lyo murhagîrhengamwo ow'omurhima muzibu, amârhebwa n'ecâha. ¹⁴ Kali rhwe rhukola baguma na Kristu, caziga rhulange obuyemêre bwirhu buzibu kuhika okufa, nka kulya rhwânarhangiraga. ¹⁵ Kwo rhwanabwizirwe, mpu: Ene-ene, mukayumva izû lyâge, murhahûsagya emirhima yinyu, nka ku-lyâ byâbâga omu bugomi. ¹⁶ Bahi balya bâgomaga, bamayumva izû lyâge? K'a-rhali balya boshi bârhengaga e Misiri, balongôlirwe na Musa? ¹⁷ Na bandi Nyamuzinda âkuniriraga myâka makumi ani? K'arhali balya bâjiraga ebyâha, bo na balya emirhumba yâbo yâlbikagwa omu irungu? ¹⁸ Na bahi âcîga-shiraga mpu barhalabarha omu muluhûko gwâge, aha nyuma ya balya bâmugo-meraga? ¹⁹ Kwo byânabîre: rhuyishi oku bârhalabarhagamwo, erhi kubula obuyemêre kwâbo kurhuma.

^j3.7 : Lul 94 (95), 8-11.

^k3.11 : «muluhûko», kandi rhwanaderha «iluhûkiro».

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 3

¹ Ὁθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, ² πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν [ὄλῳ] τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ³ πλείονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἡξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν· ⁴ πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ πάντα κατασκευάσας θεός. ⁵ καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων, ⁶ Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἴκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάν [περ] τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος κατάσχωμεν. ⁷ Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· σήμερον ἐάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, ⁸ μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ⁹ οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου ¹⁰ τεσσεράκοντα ἔτη· διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ καὶ εἶπον· ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου, ¹¹ ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. ¹² Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδίᾳ πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστήναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, ¹³ ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἀμαρτίας— ¹⁴ μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν— ¹⁵ ἐν τῷ λέγεσθαι· σήμερον ἐάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. ¹⁶ τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξεληθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως; ¹⁷ τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσεράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἀμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; ¹⁸ τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; ¹⁹ καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἡδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

4

¹ Kuziga obûla eciragâne c'okuja omu murhûla cicihabà, rhuyôbohe, rhumanye hankajira owacêrwa muli rhwe. ² Bulya nirhu rhwâbwîzirwe omwanzi mwinja akabo. Ci oluderho bàyumvagya, lurhabakwânanaga, kulya kuba bàrhalunganaga omu buyemêre n'abàli baluyemîre. ³ Neci, rhwe rhwâyemîre, rhwe rhwâyish'ija omu muluhûko, nka kulya àderhaga, erhi: Omu bukunizi bwâni nacîgashire nti barhakalabarha omu muluhûko gwâni. Adesire ntyo n'obwo emirimo yâge yâli erhi yâyunjwîre kurhenga okulemwa kw'igulu. ⁴ Bulya kuyandisirwe oku lusiku lwa kali nda, mpu^l: Nyamuzinda àrhamûka olwa kali nda, àshwinja emikolo yâge yoshi. ⁵ Aho ho na nnênè bidesirwe kandi, mpu: Barhakalabarha omu muluhûko gwâni. ⁶ Ntyo, rhumanire oku baguma bànajemwo, n'abarhanzi bàli bahamagirwe bàrhalabarhagamwo erhi kurhayumva kwâbo kurhuma, ⁷ Nyamuzinda àshub'itwa olundi lusiku, lwo lw'ene, n'erhi ensiku zigera, àderhesa Daudi birya binwa rhushuba rhwaderha, erhi: Ene-ene, mukayumva izù lyâge, mumanye mwankahûsa emirhima yinyu. ⁸ Yozwe acihisagya bene-Israheli mw'ogwo muluhûko, Nyamuzinda àrhankacidesire mpu «olundi lusiku». ⁹ Kuziga hali ogundi muluhûko -omuluhûko gw'oluzira gubîkîrwe olubaga lwa Nnâmahanga. ¹⁰ Neci, owâje mw'ogwo muluhûko naye anârhamûke, aleke emikolo yâge, nka kulya Nyamuzinda àrhamûkaga, àshwinja emikolo yâge. ¹¹ Rhucisêzagye nirhu, rhujemwo ogwo muluhûko, lyo rhurhag'irhengamwo owahirima, amârhebwa n'olwo lwiganyo lw'okurhayumva.

Oluderho lwa Nyamuzinda n'Omudâhwa Kristu

¹² Neci, oluderho lwa Nyamuzinda bubà buzîne, lurhagaluka^m, lunayojihire kulusha engôrho ya môji abiri. Lunywengerera kuhika aha ngabiro y'obuzîne n'omûka, y'enjinga n'omwonko, lunayishi entimanya n'enkengêro z'omurhima. ¹³ Na nta ciremwa ciru n'eciguma cirhabonwa na Nyamuzinda: byoshi byoshi bilangashîne binafulwîrwe omu masù g'Oyo wârhubûlanye kw'ebi rhwâjizire. ¹⁴ Kuziga obu rhugwêrhe omudâhwa mukulu bwenêne, Yezu, Mugala wa Nyamuzinda wâyikîre amalunga, rhugwârhage buzibu obuyemêre bwirhu. ¹⁵ Bulya rhurhagwêrhi omudâhwa mukulu orhankahash'iyumva olukogo lw'obuzamba bwirhu: kulya kuba naye àbuyumvîrhe bwoshi akirhu, kuleka ecâha. ¹⁶ Kuziga rhuyegere n'obulangâlire entebe y'obwonjo, lyo rhubêrwa lukogo rhunashobôle enshôkano y'oburhabâle bukwânine.

^l4.4 Nyamuzinda àluhûka: Murh 2, 2-3.

^m4.12 lurhagaluka: lurhagalukira busha ci lujira ecinalonza, lola Iz 55, 10-11.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 4

¹ Φοβηθῶμεν οὖν, μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκεῖναι. ² καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκρασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. ³ Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς [τὴν] κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν· ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. ⁴ εἶρηκεν γὰρ που περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτως· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ⁵ καὶ ἐν τούτῳ πάλιν· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. ⁶ ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπειθείαν, ⁷ πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαυίδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προεῖρηται· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. ⁸ εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. Ὁρᾶ ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. ¹⁰ ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. ¹¹ Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. ¹² Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. ¹³ καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. ¹⁴ Ἐχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. ¹⁵ οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖν ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. ¹⁶ προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν.

Yezu ye mudâhwa mukulu w'olukogo

¹ Neci, ngasi mudâhwa mukulu ali murhôle omu bantu, ayîmikwa mpu akâsengerera abantu omu biyêrekîre Nyamuzinda, anarhûle entûlo n'enterekêro oku byâha. ² Anahash'ifira abahwinja n'abahabusire olukogo, bulya naye yenc agosirwe n'obuzamba. ³ Okwo kwo kurhuma arhegesirwe arherekêre enterekêro oku byâha byâge yêne nk'oku ajira oku byâha by'olubaga. ⁴ Ntâye ocihâ obwo bukuze yêne, ci kuhamagalwa omuntu ahamagalwa na Nnâmahanga, nka kulya âhamagalaga Aroni. ⁵ Kwo na kwo, arhali Kristu yêne wâcijiraga mudâhwa mukulu, ci olya wàmubwîraga, erhi: We Mugala wani, nie nakuburhaga ene. ⁶ Nka kulya adesire ahandi, erhi: Oli mudâhwa w'ensiku n'amango aka Melkisedeki. ⁷ Erhi àciri en'igulu, àrhûla ensengero n'amingingo omu kuyâma bwenêne n'omu kurhoza emirengeⁿ erhi ashenga Olya wâli ohashire okumufumya olufû. Ayumvûbwa erhi bukenge bwâge burhuma^o. ⁸ N'obwo àli Mwene Nyamuzinda, àyîga oburhumisi omu malumwa àbwîne. ⁹ N'erhi àyûs'ibâ mwimâna^p, àhinduka imerero ly'obucire bw'ensiku n'amango kuli balya boshi bamuyumva, ¹⁰ bulya Nyamuzinda âdesire oku ye mudâhwa mukulu aka Melkisedeki^q.

III. Obudâhwa bw'okunali bwa Yezu Kristu

Obuzîne bw'omukristu n'oku buyushûka

¹¹ Kuli okwo rhugwêrhe binji by'okummubwîra, ci okubihugûla kuli kuzi-bu, bulya muli bahwinja b'okuyumva. ¹² N'obwo rhinga kurhenga mîra mwe mwânkabîre bayigîriza, mwabo mukolaga kandi mulagîrize oku nyigîrize z'omurhondêro gw'ebinwa bya Nyamuzinda, mwahika aha abakulu balonza amônka ahâli h'ebiryo bizibu. ¹³ Kwo binali: ngasi yeshi wacilonza amônka, a-rhankanunirwa n'enyigîrize z'obushinganyanya; bulya aciri kabonjo. ¹⁴ Abimâna bôhe, ebiryo byâbo biba biryo bizibu, balya bâkomerîze obwenge bwâbo okumanyîrira ecinja n'ecibi.

ⁿ5.7 : Lola entûbano y'omuko omu ishwa ly'Emizeti: Mk 14, 32-42; Lk 22, 44.

^o5.7 : Ayumvûbwa erhi âfûka omu bafû, lola Ebj 2.

^p5.9 : Mwimâna omu mukolo gwâge gw'okuba Mudâhwa na Nterekêro.

^q5.10 Mudâhwa aka Melkisedeki: Lul 109 (110), 4: w'ensiku n'amango kulya kwa Melkisedeki.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 5

¹ Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, ² μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν ³ καὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ αὐτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. ⁴ καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθὼς περ καὶ Ἀαρών. ⁵ Οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γεννηθῆναι ἀρχιερέα ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· ⁶ καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ, ⁷ ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, ⁸ καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, ⁹ καὶ τελειωθείς ἐγένετο πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἷτιος σωτηρίας αἰωνίου, ¹⁰ προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ. ¹¹ Περὶ οὗ πολλὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. ¹² καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρειαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ καὶ γεγόνατε χρειαν ἔχοντες γάλακτος [καὶ] οὐ στερεᾶς τροφῆς. ¹³ πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν· ¹⁴ τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

Omwandisi àmanyîsa ehimuli emurhima

¹ Co cirhumire, enyigîrizo kuli Kristu zikwânîne abàcirhondêra, rhwarhang'izileka, nti rhurhereme kuhika enyigîrizo z'abimâna; rhurhanacishibaga rhwagalukagaluka omu bigabi by'enyigîrizo z'omurhondêro: enyigîrizo z'okucîyunjuza oku bijiro by'olufu^r, n'ez'okuyemêra Nyamuzinda, ²enyigîrizo z'obubatizo n'ez'okulambûlirwa amaboko oku irhwe, ez'obufûke bw'abâfîre n'ez'olubanja lw'ensiku n'amango. ³Kwo rhwajira ntyo, akaba Nnâmahanga arhuyemêrîre. ⁴Neci, kurhankahashikana balya bàrhanzir'ibona obulangashane^s, balya bàrhanzir'inunirwa n'enshòkano^t y'empingu banashangîra Mûka Mutagatifu, ⁵balya bàrhanzir'inunirwa n'oluderho lwinja lw'ekanwa ka Nyamuzinda n'ebirhangâzo by'igulu lyâyishe^u, ⁶banagal'ihirima, kurhankahashikana okushub'ibahindula n'okubalerha omu njira y'obucîyunjuze, kulya kuba nabo kandi, oku bwâbo, badwîrhe babamba Mugala wa Nyamuzinda oku musalaba n'okumubonêsa nshonyi embere z'abantu. ⁷Bulya, obudaka bwânywîre amîshi g'enkuba yâbunîrekwo kanji, bukayêra emburho zikwânîne balya bàbuhingaga, bunahâbwe obwanga bwa Nnâmahanga. ⁸Ci obuburha emishûgi n'amarhadu, bwanakobwa, erhi bunali hofi bwenêne buhehêrerwe na buzinda babudûlike muliro.

Akanwa k'okubahà obulangâlire n'omurhima

⁹ Ci mwehe^v, bîra bânî, ciru rhukaderha ntyo, rhumanyire oku muli omu bworhere bwinja kulusha n'obukwânîne obucire. ¹⁰Bulya Nyamuzinda arhali mubula burhondekezi mpu ayîbagira ebijiro binyu n'obuzigire mwâyêrekîne oku izîno lyâge, bulya mwâkolîre abatagatifu, munacidwîrhe mwakujira. ¹¹Ci-guma cône rhucifinjire: nti ngasi muguma muli mwe ayêrekane obwo bushiru, lyo obulangâlire bwinyu buyunjula kuhika okubona ebi mulangâlira. ¹²Na ntyo, ahâli h'okuba bôlo, muyige balya bayîma omu ndagâno za Nyamuzinda, balya baziye mîre banazisêramwo. ¹³Neci, erhi Nyamuzinda àlagânana n'Abrahamu, bulya nta mukulu kumulusha ànkalahîre, àcilahira yêne^w, erhi: ¹⁴Ne-ci, nâkuhà obwanga, nanakuyôlolosa oyôloloke. ¹⁵Na ntyo Abrahamu àcihangâna, àbona eyo ndagâno. ¹⁶Abantu nka balahira obakulire ye balahira, n'endahiro yo emala ngasi kadali ekarhî kâbo. ¹⁷N'eco co càrhumaga Nyamuzi-nda, erhi àlonza okumanyîsa bwinjinja emîmo y'endagâno oku eciragâne câge cirhakahinduka, àcîgasha, ¹⁸mpu lyo ebyo bijiro bibiri^x birhankahinduka -na ntakwo Nyamuzinda ankahash'inywerha muli byo-birhukomeza omurhima rhwe rhwâbwîne olwâkiro omu kusêra oku bulangâlire rhwahâbirwe. ¹⁹Obwo bulangâlire rhubugwêrhe nka mutungo gutunga omurhima gwirhu; mutungo gw'okunali na muzibu guhika omu lusîka. ²⁰Aho ho Yezu àrhujîrîre nka mushokolezi, erhi àhinduka mudâhwa mukulu aka Melkisedeki oku nsiku n'amango.

^r6.1 : Ebijiro hijirwa buzira buyemêre na buzira buzîne bwa Nyamuzinda, biri bijiro bya lufu, hulya birhenga omu caha, na caha cilerha olufû.

^s6.4 : Bulangashane bw'obuyemêre.

^t6.4 : Enshòkano y'empingu, bwo buzîne bwa Nyamuzinda n'Obukaristiya.

^u6.5 : Ebyo birhangâzo byo bimanyîso by'amango ga Masiha, biyêrekana obworhe bw'igulu lyâyishe.

^v6.9 Mwehe ,uli omu njira nyinja: ci haligi n'abacîkaga bône omu kuleka Kristu n'obuyemêre, kucîfukira bacîfukira enjira y'oku-shub'ihinduka binja n'okucîyunjuza.

^w6.13 Bulya nta mukulu omulushire akalahira, acilahira yêne: Murh 22, 15-17

^x6.18 Bijiro bibiri birhahinduka: eciragâne n'endahiro ya Nyamuzinda

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 6

¹ Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, ² βαπτισμῶν διδαχῆς ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν καὶ κρίματος αἰωνίου. ³ καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάνπερ ἐπιτρέπη ὁ θεός. ⁴ Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσάμενους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου ⁵ καὶ καλὸν γευσάμενους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος ἁπλῶς παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. ⁷ γῆ γὰρ ἢ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλακίς ὑετὸν καὶ τίκτουσα βοτάνην εὖθετον ἐκείνοις δι' οὗ καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ⁸ ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἥς τὸ τέλος εἰς καῦσιν. ⁹ Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν. ¹⁰ οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ¹¹ ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ¹² ἵνα μὴ νωθοὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. ¹³ Τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγελιάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσεν καθ' ἑαυτοῦ ¹⁴ λέγων· εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. ¹⁵ καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας. ¹⁶ ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. ¹⁷ ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, ¹⁸ ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι [τὸν] θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος. ¹⁹ ἦν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ²⁰ ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ ἀρχιερεὺς γενόμενος.

Kristu alushire omudâhwa Melkisedeki w'omu mulala gwa Levi

¹ Oyo Melkisedeki, mwami w'e Salemi, mudâhwa wa Nyamuzinda w'Enyanya àj'ibugânana n'Abrahamu wârhengaga emunda àhimiraga abâmi ànamuha obwanga^y; ² Abrahamu àmuhà ecigabi ca kali ikumi c'ebintu byâge byoshi. Aderhwa burhanzi mpu mwâmi w'obushinganyanya, kandi mpu mwâmi w'e Salemi, kwo kuderha mwâmi w'omurhûla. ³ Arhajira ishe, arhajira na nnina, n'omulala gwâge ntâye oguyishi; ensiku zâge zirhajira murhondêro, n'obuzîne bwâge burhajira buzinda. Oyo Melkisedeki wâshushanyîbwe na Mwene Nyamuzinda, ayôrha aba mudâhwa ensiku n'amango.

Abrahamu àrhûzire Melkisedeki entûlo

⁴ Mulolage oku ali mukulu oyo shakulûza wirhu Abrahamu àrhûlaga ecigabi ca kali ikumi c'ebintu binjinja àshokôlaga abâmi! ⁵ Erhi kwo anali! Bulya n'omu bene-Levi nabo, àbahîrwe obudâhwa bajira irhegeko ly'okurhûlwa n'olubaga ecigabi ca kali ikumi, kwo kuderha muli bene wâbo, n'obwo nabo bali nkomôka y'Abrahamu akâbo. ⁶ Ci oyo orhâli wa mulala gwâbo, àrhûlwa n'Abrahamu ecigabi ca kali ikumi, ànamuhà obwanga, n'obwo ye wâli ogwêrhe endagâno ya Nnâmahanga. ⁷ Na ntâye ohabire oku omurho ye ogishwa n'omukulu. ⁸ Na kulusha okwo, abo bantu barhûlwa entûlo y'ecigabi ca kali ikumi, kufâ bafâ; ci oyo yehe badesire oku ali mugumaguma^z. ⁹ Ciru rhanaderha nti Levi yêne, orhûlwa ecigabi ca kali ikumi, ye wâcirhûzire erhi Abrahamu àkujira. ¹⁰ Bulya àciri nka mburho omu mubiri gwa shakulûza wâge, erhi Melkisedeki àj'ibugânana naye.

Obudâhwa bwa bene-Levi n'obudâhwa bwa Melkisedeki

¹¹ Akaba obudâhwa bwa bene-Levi bwâli bwimâna, -bulya kuli bo Nyamuzinda ahâga olubaga Amarhegeko-, càcirhumaga owundi mudâhwa oli aka Melkisedeki aciyisha, cànarhumaga barhaderha oku ali aka Aroni? ¹² Bulya obudâhwa bwâhindusire, kukwânîne amarhegeko nago gahinduke. ¹³ Bulya oyo baderhîre ebyo ali wa bundi bûko na ntâye w'obwo bûko wâhisire aha ba-rherekêra. ¹⁴ Na ntâye orhishi oku Nnawirhu akomôkakwo Yuda, na ntâco ciyêrekîne obudâhwa Musa adesire kuli obwo bûko.

Okuyûrha kw'irhegeko lya mîra

¹⁵ Ciru okwo rhudesire kulushîrîze obwâlagale, bulya hàyishire owundi mudâhwa, oli aka Melkisedeki. ¹⁶ Oyo arhajiragwa mudâhwa n'irhegeko ly'abantu lishimba iburha ly'omubiri, ci n'obuzîbu bw'obuzîne burhayûrha. ¹⁷ Bulya ye kuderhîrwe, mpu: *Oli mudâhwa ensiku n'amango aka Melkisedeki*. ¹⁸ Ntyo kwo irhegeko lya burhanzi lyârhenzibwe, bulya lîrhâgwêrhe nsimiko lîrhânagwêrhe kamalo. ¹⁹ Nta kantu irhegeko lyâjizire kimâna; ci lyâli nshokolezi y'obulangâlire bulushire, oburhuha okuyemêra Nnâmahanga.

Obudâhwa bwa Kristu burhakayûrha

²⁰ N'ecilushire kandi, okwo kurhâjiragwa buzira mwîgasho. Abandi bahindusire badâhwa buzira ndahiro; ²¹ ci yehe Owamuhâga obudâhwa àcîgasha, erhi^a: *Nyakasane àcîgashire, arhakanagalula akanwa kâge: Oli mudâhwa w'ensiku n'amango*. ²² Na ntyo Yezu ali mwêza w'endagâno elushire. ²³ Kandi abandi bâli badâhwa banji, bulyâla olufû lurhazigaga bayôrha ensiku zoshi; ²⁴ ci yehe, bulyâla abâho ensiku n'amango, obudâhwa bwâge burhakayûrha. ²⁵ Co cinarhumire anahash'iciza lwoshi abayegera Nyamuzinda oku burhabâle bwâge, bulya abâ azîne ensiku n'amango mpu abalagire.

Yezu ye mudâhwa mukutu mwimâna

²⁶ Neci, ntyo kwo byâli bikwânîne rhube n'omudâhwa mukulu, mwimâna, mwêru-kwêru, orhalikwo ishembo, orhalukira haguma n'abanya-byâha, oli omu lyanya kurhaluka amalunga. ²⁷ Yehe nta bulagîrire agwêrhe, aka abandi badâhwa bakulu, b'okurhûla enterekêro ngasi lusiku, burhanzi oku byâha byâge yêne, n'oku byâha by'olubaga: okwo àkujizire oku caligumiza, erhi àcîhâna yêne nterekêro. ²⁸ Bulya irhegeko linayîmike abantu bazamba mpu babe badâhwa bakulu, ci akanwa k'omwîgasho kâyishaga enyuma ly'irhegeko, kâyîmisire Mugala wa Nnâmahanga, kâmujiira mwîmana oku nsiku n'amango.

^y7.1 :Murh 14, 17-20.

^z7.8 : Mugumaguma: Bulya amândiko garhadesiri mpu afîre.

^a7.21 Lul 109 (110), 4.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 7

¹ Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισέδεκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ² ὃ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὁ ἐστὶν βασιλεὺς εἰρήνης, ³ ἀπάτωρ ἀμήτωρ ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. ⁴ Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ὃ [καὶ] δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. ⁵ καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἐστὶν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ. ⁶ ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. ⁷ χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. ⁸ καὶ ὥδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. ⁹ καὶ ὡς ἔπος εἴπειν, δι' Ἀβραάμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται. ¹⁰ ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν αὐτῷ Μελχισέδεκ. ¹¹ Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; ¹² μεταπιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. ¹³ ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ. ¹⁴ πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰουδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν. ¹⁵ καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισέδεκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ¹⁶ ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. ¹⁷ μαρτυρεῖται γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ. ¹⁸ ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενές καὶ ἀνωφελές— ¹⁹ οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος— ἐπεισαγωγῇ δὲ κρείττονος ἐλπίδος δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. ²⁰ Καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ²¹ ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· ὤμοσεν κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. ²² κατὰ τοσοῦτο [καὶ] κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς. ²³ Καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν. ²⁴ ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτόν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην. ²⁵ ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. ²⁶ Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος ἄκακος ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, ²⁷ ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ²⁸ ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

Oburherekêre bwa Kristu bulushire enterekêro za mîra: Obudâhwa buhyâhya n'aka-Nyamuzinda kahyâhya

¹ Mw'ebyo rhudesire, ecinwa cikulu cirigi c'eci: Rhugwêrhe omudâhwa mukulu otamîre ebwa kulyo kw'entebe y'Obukulu bwa Nyamuzinda omu mpingu, ² ye murhumisi w'aka-Nyamuzinda n'ow'ecirâlo^b c'okuli càyûbakagwa na Nyakasane, ci arhali n'omuntu. ³ Bulya ngasi mudâhwa ayîmikwa mpu akârûla entûlo n'enterekêro; co cirhumire naye akwânîne abe n'eci anakârûla. ⁴ Yezu acibâga w'en'igulu, arhankabîre mudâhwa, bulya hâli abadâhwa barûla entûlo nk'oku birhegesirwe. ⁵ Ci ebi bajira biba lwiganyo na cizunguzungu c'eby'omu mpingu, nka kulya Musa âbwîragwa na Nnâmahanga, erhi: Sinza, ojire byoshi oku lwiganyo wayeresirwe oku ntongo.

Kristu ye Mulagizi w'Endagâno mpyâhya

⁶ Ci oburhumisi Kristu ahîrwe bulushire, kulya kuba endagâno aba mulagizi wayo eri nyinja kulusha, n'eciragâne eyegemîre ciri cinja kulusha. ⁷ Bulya endagâno ntanzi ecibâga erhâlikwo ishembo, harhankabîre igwârhiro ly'okulonza eya kabiri. ⁸ Kali erhi âbagaya lyo âdesire, erhi:

Ala, ensiku ziyiruka, kwo Nyakasane adesire, nankola nalagâna endagâno mpyâhya n'enyumpa y'Israheli n'enyumpa ya Yuda.

⁹ *Eyo ndagâno erhâbe nk'erya nâlagânanaga na bashakulûza bâbo, bulya nâbagwâhiraga oku kuboko nti mbakûle omu cihugo c'e Misiri. Kulya kuba bârhasêraga oku ndagâno yâni, nani ntâcibashîbiriraga, kwo Nyakasane adesire.*

¹⁰ *Alaga endagâno nâlagâna n'enyumpa y'Israheli enyuma ly'ezo nsiku, kwo Nyakasane adesire: Nâhira amarhegeko gâni omu nkengêro zâbo, mbayandikego omu mirhima, nnambe Nyamuzinda wâbo, nabo babe bantu bânî.*

¹¹ *Ntaye wâciyigîrize omulungu wâge, na ntaye wâyigîrize mwene wâbo, aderhe, erhi: «Manya Nyakasane», bulya, kurhenga omurho kuhika omukulu, boshi bâmmanya.*

¹² *Neci, nâbabalira obubî bwâbo, n'ebyâha byâbo ntakacibikengêra^c bundi.*

¹³ Omu kuderha «endagâno mpyâhya», entanzi âyijizire nkulûkulû. N'akantu kakashâja n'okuba kakulûkulû, erhi kaling'îherêrekera.

^b8.2 Ecirâlo erhi Ecihando: ihêma.

^c8.12 «Ntakacibikengêra», kandi erhi «Ntacikâbikengêre»; lola Yer 31, 31-34.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 8

¹Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ²τῶν ἀγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος, οὐκ ἄνθρωπος. ³Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκη. ⁴εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα· ⁵οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχηρμάτισται Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα γάρ φησιν, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει· ⁶νυν [ι] δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσω καὶ κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. ⁷Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. ⁸μεμφόμενος γὰρ αὐτοῦς λέγει· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν, ⁹οὐ κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει κύριος· ¹⁰ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν· ¹¹καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων· γινῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδῆσουσίν με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν, ¹²ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἑτι. ¹³ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

Kristu àyigula aka-Nyamuzinda k'empingu

¹ Endagâno ntanzi nayo yâli egwêrhe eyayo migenzo y'okushenga n'akâyo ka-Nyamuzinda ka mwo linw'igulu. ² Bulya ecihando càyûbakagwa câlîmwo akamole, n'amêza, n'emigati y'enterekêro: aho ho Hatagatifu. ³ N'enyuma ly'olusîka lwa kabiri hâli ecihando càderhagwa Hatagatifu h'Ebitagatifu. ⁴ Hâli olûsho lw'omugavu luyûbasirwe n'amasholo, n'omucîmba gw'endagâno gufûnîsirwe n'amasholo enyunda zoshi. Na muli ogwo mucîmba mwâli ikovu ly'amasholo liyunjwire mâna, n'akarhî k'Aroni kâmeragakwo obwâso, n'amabuye g'endagâno. ⁵ N'oku nyanya kwagwo kwâli Bakerubi b'irenge bâkâg'ijira entebe y'obwonjo empehema. Ci arhali buno lyo rhwankazabanula ebyo byoshi.

⁶ Erhi biba byâmayûbakwa ntyo, âbadâhwa bâkâg'ija omu cihando cirhanzi ngasi mango, mpu bajiremwo emikolo yâbo y'okushenga. ⁷ Ci omu cihando ca kabiri murhâjîbagwa lirhali liguma lyône omu mwâka, na mudâhwa mukulu yêne wâmujâga; ârhanajâgamwo arhanadwîrhi entûlo y'omuko gw'okulyûla ebyâha byâge n'eb'y'olubaga. ⁸ Mûka Mutagatifu âmanyîsa ntyo oku enjira y'aka-Nyamuzinda erhankayiguka n'Ecihando cirhanzi cicikasîsire. ⁹ Olwo luli lwiganyo lwa gano mango ga buno, lurhumanyîsa oku entûlo n'enterekêro zirhagwêrhi bubashe bw'okuhindula owaharâmya mwimâna omu murhima gwaâge. ¹⁰ Bulya gali marhegeko gayêrekîre eby'omubiri, nk'ebiryo, n'ebinyôbwa, n'okucikalaba kwa ngasi lubero. Ebyo byoshi biri birhegeke kuhika amango g'omuhindo muhyâhya.

¹¹ Kristu yehe erhi âyisha, âhinduka mudâhwa mukulu w'aminja gânayishe^d, âgera omu cihando^e cilushire cîrya cindi obunene n'obwimâna, cirhajiragwa na nfune za muntu, kwo kuderha oku cirhali ca mwebi byâlemirwe en'igulu. ¹² Aja bwa lwoshi oku caligumiza omu ka-Nyamuzinda^f. Arhajâgamwo n'omuko gw'ebihebe erhi gw'ebimasha, ci n'omuko gwâge yêne, erhi amayûs'irhushobôza obucunguke bw'ensiku n'amango. ¹³ Akaba omuko gw'ebihebe n'ebimasha, n'oluvu lw'endaku bâkâg'ishahiziza oku bazinzire, byâkâgibayobôla binabahe obucêse bw'omubiri, ¹⁴ kanga kulusha, omuko gwa Kristu wâcihânaga yêne nterekêro erhalikwo izabyo emwa Nyamuzinda oku buzibu bwa Mûka gw'ensiku n'amango guruhâcêsa omurhima gwirhu, guzmazemwo ebijiro by'olufû, lyo rhubona oku rhwakolera Nyamuzinda ozîne?

Kristu âhânyire omuko gwâge mpu gube Ndagâno mpyâhya

¹⁵ Eco co cirhumire âbâ mulagizi w'endagâno mpyâhya, ânafîre mpu azâze ebyâha byâkolagwa amango g'endagâno ntanzi, lyo abarhôle bayîma omu bwâmi bw'ensiku n'amango bâlaganyibagwa. ¹⁶ Bulya ahali endagâno y'omwîmo, kukwânîne habe ecahamîriza oku owâyahângaga âfîre. ¹⁷ Neci, endagâno y'omwîmo ebona obuzibu nk'owâyijiraga amafâ; n'amango goshi aciriho, nta buzibu bwâyo. ¹⁸ Okwo kwo kurhumire endagâno ntanzi nayo erhajiragwa buzira kubulaga omuko. ¹⁹ Bulya erhi Musa âyusibwîriza olubaga lwoshi amarhegeko n'oku ngasi liguma linadesire, âyanka omuko gw'ebimasha n'ebihebe, haguma n'amîshi n'obwôya bw'omuduku n'orhubabi rhw'en kangûlo, âshahiza oku citabu conênê n'oku lubaga lwoshi, erhi: ²⁰ *Ogu gwo muko gw'endagâno Nyamuzinda alaganaga ninyu.* ²¹ Kandi kwo na kwo ashahiziza omuko oku Cihando n'oku bintu byoshi by'okushenga. ²² Kali ciru Amarhegeko ga- rhesire hofi ngasi kantu kashukûlwe n'omuko, na buzira kubulaga omuko, nta kubabaliwa. ²³ Akaba olwiganyo lw'ebintu by'empingu lucêsibwa ntyo, kuziga kukwânîne ebyo bintu by'empingu byonênê bicêsibwe n'enterekêro zilushire. ²⁴ Neci, arhali omu ka-Nyamuzinda kâyûbakagwa n'amaboko g'abantu, nshusho y'aka-Nyamuzinda k'okunali, arhalimwo Kristu âjîre, ci âshesherera omu mpingu mwonênê, mpu lyo akâbonekana omu busû bwa Nyamuzinda rhwe rhurhumire. ²⁵ Arhanali kandi mpu lyo acihâna nterekêro kanji kanji, nka kulya omudâhwa mûkulu akâja ngasi mwâka omu ka-Nyamuzinda n'omuko gurhali gwâge. ²⁶ Bicibâga ntyo, ânkababazîbwe kanji kurhenga okulemwa kw'igulu. Ci mwo zino nsiku nzinda lyo âcîyêrekîne liguma kwa lwoshi, mpu aherêrekeze ecâha n'enterekêro yâge. ²⁷ Na bulya abantu liguma lyône bafâ, n'enyuma ly'aho batwîrwe olubanja, ²⁸ ntyo Kristu naye âcihânyire nterekêro liguma lyône, mpu azâze ebyâha bya bantu banji; âyaci-boneke lindi liguma buzira câha, mpu alerhere abamulinda obucire.

^d9.11 : Aminja gânayishe, go minja gadwîrhwe na Kristu.

^e9.11 : Eco cihando go malunga, yo mpingu.

^f9.12 : Erhi ârheremera omu mpingu.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 9

¹ Εἶχεν μὲν οὖν [καὶ] ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. ² σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη ἐν ἧ ἢ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἁγία· ³ μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἁγία Ἀγίων, ⁴ χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ἧ στάμνος χρυσεῖ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ⁵ ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶν δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ μέρος. ⁶ Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίσαισι οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, ⁷ εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, ⁸ τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχοῦσης στάσιν, ⁹ ἣτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, ¹⁰ μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, δικαιώματα σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα. ¹¹ Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν γενομένων ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειότερας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, ¹² οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια αἰώνιαν λύτρωσιν εὐράμενος. ¹³ εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, ¹⁴ πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι. ¹⁵ Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ¹⁶ Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. ¹⁷ διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. ¹⁸ ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. ¹⁹ λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων [καὶ τῶν τράγων] μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισεν ²⁰ λέγων· τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἣς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. ²¹ καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισεν. ²² καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεςις. ²³ Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττους θυσίαις παρὰ ταύτας. ²⁴ οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ²⁵ οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἄλλοτρίῳ, ²⁶ ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν [τῆς] ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. ²⁷ καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, ²⁸ οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

Amarherekêre ga mîra garhâgwêrhe kamalo

¹ Kulya kuba Amarhegeko gâli cizunguzungu c'aminja gâyisha, ci arhali ebyo bintu byonêne, n'ago marherekêre gayôrha go n'ago, ganarherekêrwa ngasi mango na ngasi mwâka, ntâkwo gankahash'ihindula bimâna abayegera Nyamuzinda. ² Nk'arhâli ntyo, bankalesire okukârûla ezo nterekêro, bu-lya acibâga abarherekêzi bacêsibwa oku caligumiza, barhânkacîyumvîrhemwo câha omu murhima. ³ Ciru ezo nterekêro zâkâg'ibayibusa ebyâha byâbo ngasi mwâka. ⁴ Bulya ntâkwo omuko gw'ebimasha n'ebihebe gwankarhenza e-byâha. ⁵ Kwo kwûrhumaga, erhi Kristu aja en'igulu, âderha, erhi⁹: *Orhalonzagya nterekêro na ntûlo; ci wânteganyîze omubiri*. ⁶ Orhasîmaga mbâgwa na nterekêro oku byâha. ⁷ Obwo nanaciderha, nti: Nie ono, nyishire, -bulya nie kuyandikîrwe omu cizingo c'ecitabu-, nti njire obulonza bwâwe, Yagirwa Nyamuzinda. ⁸ Arhangir'iderha, erhi: *Enterekêro, entûlo, engûsho n'embâgwa oku byâha, orhazilonzagya orhanazisîmaga*, n'obwo ziri nterekêro zirhegesirwe n'Amarhegeko; ⁹ okuhandi âshub'iderha, erhi: *Nie ono, nyishire nti njire obulonza bwâwe*. Ntyo ârhenzize amarherekêre marhanzi, âhiraho obu-rherekêre bwa kabiri. ¹⁰ Bunali buhashe bw'obwo bulonza burhujira bimâna erhi burherekêre bw'omubiri gwa Yezu Kristu gwârherekêragwa liguma kwa lwoshi burhuma.

Oburherekêre bwa Kristu burhujira bimâna

¹¹ Ngasi mudâhwa ayimanga aha luhêro bwaca bwayira mpu ajire omukolo gwâge, na ngasi mango enterekêro arhûla zo na ziryâ, na nta buhashe ciru n'obutya zijira bw'okurhenza ebyâha. ¹² Yehe erhi âba amarherekêra burherekêre buguma bwône oku byâha, agend'icîtamalira oku nsiku n'amango ebwa kulyo kwa Nyamuzinda, ¹³ akâlinga kurhenga aho oku *abânzi bâge bahirwa nka citumbi aha magulu gâge*. ¹⁴ Bulya, na nterekêro nguma yône yône, abacêsagya, âbahindula bimâna b'ensiku zoshi. ¹⁵ Ciru na Mûka ahamîrize okwo; bulya erhi aba amaderha, erhi¹⁶: *Eyi yo ndagâno nalagânana rhweshi nabo enyuma ly'ezo nsiku*, Nyakasane âyushûla, erhi: *Nâhira amarhegeko gani omu mirhima yabo, nâbayandikago omu nkengêro*. ¹⁷ Nabyo ebyaha byabo n'obubi bwâbo ntakacibikengêra bundi. ¹⁸ Ci aha ebyâha byababaliirwe harhaciri nterekêro oku câha.

IV. Okusêra omu buyemêre

Rhulangâlire rhunabêre omu cinyabuguma

¹⁹ Ntyo, bene wirhu, rhugwêrhe obuhashe bw'okuja nk'oku rhulonze omu hatagatifu h'ebitagatifu erhi muko gwa Yezu gurhuma. ²⁰ Rhwanamuja rhukagera omu njira ârhutwîraga: njira mpyâhya n'ey'obuzîne, njira egezire omu lusîka, gwo mubiri gwâge. ²¹ Na kulya kuba rhugwêrhe omudâhwa mukulu orhegeka enyumpa ya Nyamuzinda, ²² rhuyegerage n'omurhima gurhalimwo bulyâlyâ omu buyemêre bwimâna; emirhima yirhu ecêsibwe ngasi bubî buyirimwo, n'emibiri yirhu eshukwe n'amîshiⁱ gashongwîre. ²³ Rhulange buzibu obuhamîrize bw'obulangâlire bwirhu, bulya owâlaganyagya akwânîne okulangâlirwa. ²⁴ Rhurhabâlâne rhwêne na rhwêne, rhunahânane omurhima omu buzigire n'omu kukola aminja. ²⁵ Rhurhalekaga okukâja haguma, kulya baguma badwîrhe bakâjira; ci rhukahânana omurhima, na bwenene bulya mubwîne oku Olusiku^j luli hofi.

Abacîhûsa omurhima bacîhira omu kâga k'okuhera

²⁶ Erhi rhwankajira ebyâha n'oluhinzo n'obwo rhwârhangir'imanya bwinja okuli, harhaciri nterekêro oku byâha^k, ²⁷ na nta kundi kucisigîre okurhali kutwîrwa olubanja lukali n'okukwêbwa omu ngulumira y'omuliro, yâish'isingônola abagoma. ²⁸ *Omuntu akavuna irhegeko lya Musa, anayîrhwe buzira lukogo, casinga*

⁹10.5 : Lul 39 (40), 6-8.

^h10.15 : Yer 31, 31-34.

ⁱ10.22 : Ago mîshi gashongwîre, go mîshi g'Obubatizo.

^j10.25 : Olwo lusiku, lwo lusiku lw'okugaluka kwa Yezu en'igulu.

^k10.26 : Olwo luhinzo lwanarhume rhwamacîfukira enjira y'okushub'ihinduka binja n'okuyumvîbwa na Nnâmahanga.

haboneke bahamîrizi babiri erhi basharhu^l. ²⁹ Kengêragi ninyu, buhane bunganaci na bukali kulusha akwânîne okuhâbwa omuntu wâbe alabasire Mugala wa Nyamuzinda, owâbe agayaguzize omuko gw'endagâno gwàmucêsa-gya, nka kulya kankabîre kantu k'izinga, n'owâbe ajâcîre Mûka gw'enshòkano. ³⁰ Neci, rhurhahabiri olya wâderhaga, erhi^m: *Okucihola kuli kwâni n'okuhâna oluhembo kuli kwâni!* na kandi, erhi: Nyakasane àyish'itwîra olubaga lwâge olubanja. ³¹ Yajebe! Ciri cintu ca kuyôboha okugwa omu nfune za Nyamuzinda ozîne.

Ecirhuma rhukwânîne rhusêre omu buyemêre

³² Ci kwônene mukengêre ensiku ntanzi, erhi muyûs'ihâbwa obumoleke, bulya mulembera entambala ndârhi n'amababale: ³³ aha mwabonêsibwa enshonyi n'okulibuzibwa omu lubaga; aha mwalungana n'abajiriragwa ntyo. ³⁴ Neci, mwashangîre amalibuko g'abâli omu mpamikwa, mwânayemêra n'obushagaluke mwanyagwa ebintu binyu, bulya mwâli mumanyire oku mugwêrhe obuhirhi bwinja kulusha n'oburhakayûrha, ³⁵ Mumanyage mwankarhêra obwo bulangâlire bwinyu; bulya bubikîrwe ntanda nnene, ³⁶ Neci, kukwânîne muzibuhe, lyo muyôrha mujira obulonza bwa Nyamuzinda, munayish'ihâbwa ebi àlaganyagya. ³⁷ Bulya hacisigîre hisanzi hitya hyône, olya wâyisha âyishe, arhânacilegerere. ³⁸ Ci omushinganya alama n'obuyemêre, n'erhi ankašubira nyuma, omurhima gwâni gurrhankacimubâkwo. ³⁹ Rhwehe rhurhali bantu ba kushubira nyuma n'okuyish'ihera, ci rhuli bantu ba buyemêre buciza obuzîne bwirhu.

^l10.28 : Lush 17, 6.

^m10.30 : Lush 32, 35.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 10

¹ Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι· ² ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρισμένους; ³ ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτὸν· ⁴ ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας· ⁵ Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει· θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· ⁶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας· ⁷ τότε εἶπον· ἰδοὺ ἤκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἑμοῦ, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου· ⁸ ἀνώτερον λέγων ὅτι θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, ⁹ τότε εἶρηκεν· ἰδοὺ ἤκω τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου· ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ, ¹⁰ ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ· ¹¹ Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκεν καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύναται περιελεῖν ἁμαρτίας, ¹² οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ¹³ τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ· ¹⁴ μὴ γὰρ προσφορὰ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους· ¹⁵ Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκεῖν· ¹⁶ αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει κύριος· διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, ¹⁷ καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῆσομαι ἔτι· ¹⁸ ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας· ¹⁹ Ἐχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ²⁰ ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζώσαν διὰ τοῦ καταπατάσματος, τοῦτ' ἐστὶν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ²¹ καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, ²² προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ· ²³ κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος, ²⁴ καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, ²⁵ μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ὅσω βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν· ²⁶ Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, ²⁷ φοβερὰ δὲ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους· ²⁸ ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθνήσκει· ²⁹ πόσω δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιασθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; ³⁰ οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν· κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ· ³¹ φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος· ³² Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἀθλήσιν ὑπεμείνατε παθημάτων, ³³ τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γεννηθέντες· ³⁴ καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε γίνωσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς κρείττονα ὑπαρξιν καὶ μένουσαν· ³⁵ Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν· ³⁶ ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν· ³⁷ ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἤξει καὶ οὐ χρονίσει· ³⁸ ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστείλῃται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ· ³⁹ ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

Olwiganyo lw'obuyemêre bwa bashakulûza

¹ Obuyemêre buli cikinja c'ebi rhu-langâlîre, buli cimanyîso c'ebi rhu-rhabona. ² Bwo bwârhumire abakula-mbere birhu bâbona obuhamîrize bwinja. ³ Buyemêre burhuma rhwayumva oku igulu lyâlemagwa n'oluderho lwa Nyamuzinda, na ntyo ebiboneka byârhengaga omu birhaboneka.

⁴ Buyemêre bwârhumaga Abeli arhûla Nyamuzinda enterekêro elushire eya Kayini; bwârhumaga aderhwa mushinganya, erhi Nyamuzinda yêne âhamîriza oku aya-nkirîre entûlo zâge; bwo bunarhumaga aciderha, kuhika buno, n'obwo âfîre.

⁵ Buyemêre bwârhumaga Henoki âhêkwa mpu alek'ibona lufû, ârhanacibonekanaga, bulya Nyamuzinda âli erhi âmuhêsire. Neci, embere ahêkwe, âli erhi âderhîrwe obuhamîrize oku âsimisize Nyamuzinda.

⁶ Bulya owalonz'iyegêra Nnâmahanga, arhegesirwe ayemêre oku ho âbâ n'oku ahemba abamulonza.

⁷ Buyemêre bwârhumaga Nuhu; erhi âbâ amamanyîsibwa ebirhaj'ibonekana, âyumva obwôba bw'obukenge kuli Nnâmahanga, ânabinja enkuge mpu lya afumya omulala gwâge. N'obuyemêre bwâge âyigîriza igulu, ânahinduka mwîmo gw'obushinganya bulerhwa n'obuyemêre.

⁸ Buyemêre bwârhumaga Abrahamu ayumva izû lya Nnâmahanga lyâmu-bwîraga mpu agende, aje omu cihugo ali ayish'iyîmamwo. Agenda arhanama-nyiri aha aja. ⁹ Obuyemêre bwârhumaga aj'iyûbaka omu cihugo âlaganyibagwa nk'omu ishwa lya bene, âbêra omu bihando n'izaki na Yakobo, yo mîmo y'eyo ndagâno akâge. ¹⁰ Ajira ntyo, bulya âkâg'ilinda olugo luhumbîrwe eciriba na Nnâmahanga, mpu yêne alugwîke analuyûbake.

¹¹ Buyemêre bwârhumaga Sara naye abona obuhashe bw'okuyâlala n'obwo amango gâge gâli erhi gâgezire, bulyâla âli acikubagîre owamulaganyagya. ¹² Na ntyo, omu nda ya muntu muguma wâli okola nka mufû, mwârhangaga iburha linji nka nyenyêzi z'omu malunga na nka mushenyi gw'eburhambi bw'enyanya, gulya gurhankaganjwa.

¹³ Abo boshi omu buyemêre bâfîre, buzira okubona ebi bâlaganyibagwa, ci bâbilangirîre kulî bânabilamusa, bânahamîriza oku bali bigolo na bagenzi en'igulu. ¹⁴ Abo bashambâla ntyo, bayêrekana n'obwâlaga oku badwîrhe balonza okuhika emw'ishe. ¹⁵ N'acibâga bâkumbulaga emunda barhengaga, bânkabwîne obulyo bw'okuyishubira. ¹⁶ Ci lero bakolaga bacifinjire ecihugo cinja kulusha, yo mpingu. Okwo kwo kurhuma Nyamuzinda arhaga nshonyi z'okuciyirika Nyamuzinda wâbo; bulya âbarheganyîze olugo. ¹⁷ Buyemêre bwârhumaga Abrahamu, erhi Nnâmahanga âmurhangula, ahâna Izaki, nterekêro, n'obwo âli mugala cûsha oyo âhânaga nterekêro, ye wânali mubisi w'eciragâne; ¹⁸ ye wabwîragwa, erhi: «Omu nda y'Izaki mwo mwakurhengeraga iburha». ¹⁹ Ali amanyire oku Nyamuzinda anahash'ifûla abafû; co cânarhumire ashub'ibona omugala, ânahi-nduka lwiganyo.

²⁰ Buyemêre n'ebayayishe byârhumaga Izaki ahâ Yakobo n'Ezau obwa-nga. ²¹ Buyemêre bwârhumaga Yakobo, erhi âba akola ali bufâ, âhâ ngasi mwene Yozefu obwanga, âharâmya erhi ayegemîre akarhi kage.

²² Buyemêre bwârhumaga Yozefu, erhi âkola afâ, âkengêza bene-Israheli oku bârhenge e Misiri, ânababwîra oku bâjire orhuvuha rhwâge.

²³ Buyemêre bwârhumaga ababusi ba Musa bamufulika myêzi isharhu erhi âyûs'iburhwa, bulya bâli babwîne oku oyo mwâna ali mwinjinja, barhanayôbohaga irhegeko lya mwâmi.

²⁴ Buyemêre bwârhumaga Musa, erhi akula, alahira okukâderhwa mugala wa mwâli wa Faraoni; ²⁵ âsîma okulibuzibwa haguma n'olugaba lwa Nyamuzinda kulusha okubona amasîma g'ecâha ga nsiku nsungunu; ²⁶ âbona oku okujacirwa Kristu orhumire buli buhirhi bulu-shire amagale g'Abanya-Misiri goshi, bulya âli alangâlire oluhembo. ²⁷ Buyemêre bwâmurhenzagya e Misiri buzira kuyôboha obukunizi bwa mwâmi: âzibuha, abâ nk'obwîne Orhaboneka. ²⁸ Buyemêre bwârhumaga ajira Basâka, ânashahiza omuko, mpu lya Kaheza arhahuma oku bâna b'enfula b'Israheli. ²⁹ Buyemêre bwâbayikizagya Enyanja Ndukula nk'idaho lyûmu; nabo Abanya-Misiri mpu bacigereka, bâmîrwa n'amîshi.

³⁰ Buyemêre bwârhumaga ebyôgo bya Yeriko byâhongoka, erhi bamabizunguluka nsiku nda. ³¹ Buyemêre bwârhumaga Rahabu w'omugonyi arhaheêrekerera haguma n'entumva, bulya âyankiriraga abahengûzi n'obuholo.

³² Bici naciderha? Bulya amango ganambulira erhi nankaganira olwa Ge-deoni, na Baraki, na Samusoni, na Yefute, na Daudi, na Samweli, n'abalêbi. ³³ Abôla buyemêre bwârhumaga bahima amâmi, bâjira ebishingânîne, bâbona omuhigulo gw'ebayâlaganyibagwa, bâshwêka orhunwa rhw'entale, ³⁴ bâzimya engulumira z'omuliro, bâfuma obwôji bw'engôrho, bâhima endwâla, bâbâ ntwâli omu bîrha, bâlibisa

emirhwe y'abashombanyi; ³⁵ abazîre bàgalulirwa abâna babo bàli bamafà. Baguma bàbabazibwa kuhika okufà, bàlahira okulikûzibwa, mpu lyo babona obufûle bwinja kulusha; ³⁶ abandi bàlembîre amasheka n'eminyuli, ciru n'omugozi n'empamikwa. ³⁷ Bàbandwa amabuye, bàbazibwa, bàkerwa n'olukero, bàgera omu bwôji bw'engôrho; bàkâg'ija bazunguluka zunguluka, bàkâyambala empu z'ebibuzi n'ez'empene; ciru barhàcirigwêrhe kantu, bàlibuzibwa, bàkolerwa buligo. ³⁸ Igulu lirhàli liba-kwânîne. Bàkâg'ija bazungulukazunguluka omu mpinga n'omu ntondo, omu nkunda n'omu nyâla z'idaho. ³⁹ N'abo boshi, n'obwo bàli baderhîrwe obuhamîrizi obuyemêre bwâbo burhumire, arhali bo bàcibwîne eci bàlaganyibagwa; ⁴⁰ bulya Nyamuzinda àli arhubîkire iragi linja kulusha, àrhalonzagya mpu bahike oku bwimâna buzira rhwe.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 11

¹Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. ²ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. ³Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέναι. ⁴Πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ Κάιν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανῶν ἔτι λαλεῖ. ⁵Πίστει Ἐνῶχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠύρισκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται εὐαρεστηκέναι τῷ θεῷ. ⁶χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. ⁷Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ δι' ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. ⁸Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. ⁹Πίστει παρώκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς. ¹⁰ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσιν πόλιν ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. ¹¹Πίστει καὶ αὕτη Σάρρα στείρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας, ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγελιάμενον. ¹²διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πληθί καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος. ¹³Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοι εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁴οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. ¹⁵καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. ¹⁶νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεός θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἠτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν. ¹⁷Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν, ὃ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, ¹⁸πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα, ¹⁹λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατός ὁ θεός, ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. ²⁰Πίστει καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαΐ. ²¹Πίστει Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησεν καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. ²²Πίστει Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν ὁστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο. ²³Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. ²⁴Πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ, ²⁵μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, ²⁶μειζὸνα πλοῦτον ἠγασάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. ²⁷Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησεν. ²⁸Πίστει πεποιήκεν τὸ πᾶσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρευτὴς τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. ²⁹Πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. ³⁰Πίστει τὰ τεῖχη Ἱεριχὼ ἔπεσαν κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. ³¹Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν δεξαμένη τοὺς κατασκοπούς μετ' εἰρήνης. ³²Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείπει με γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών, Ἰεφθάε, Δαυὶδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, ³³οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ³⁴ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης, ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. ³⁵Ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. ³⁶ἄλλοι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς. ³⁷ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον, περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ³⁸ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐπὶ ἐρμηταῖς πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. ³⁹Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, ⁴⁰τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

Olwiganyo lwa Kristu cisisi na bwimâna bw'obuymêre

¹ Co cirhumire nirhu, obu rhuzungulusirwe n'ecitù cityo c'abahamîrizi, kukwânîne rhurhibe ngasi cihanzo, rhunaleke ebyâha birhuzonzire, rhugende bulibirha, rhuji'lwa n'oburhwâli eyo ntambala rhurheganyizîbwe.

² Rhusêze Yezu kwo amasù, ye cisisi ye na bwimâna bw'obuymêre bwirhu; ye wâcîhangâniraga omusalaba ahâli h'amasîma ankabwîne, âgayaguza enshonyi zâgwo, na buno akola atamîre ebwa kulyo kw'entebe ya Nyamuzinda. ³ Neci, mukengêre ninyu oyo wâlemberega ago mababale âbabazibagwa n'abanya-byâha goshi, lyo mulek'irhâ omurhima erhi kubula emisi kurhuma. ⁴ Kuhika buno murhasag'idwa muko erhi kulwîsa ecâha kurhumaⁿ.

Nyamuzinda kwo arhulera nka bâna bâge

⁵ Ka mwâyibagîre amahano àmmuhanûlaga nka bâna bâge, erhi^o: *Mugala wâni, irhondo omanyè wankagaya obuhane Nyakasane ahâna, na nka akukalihîre, omanyè wankarhâ omurhima.* ⁶ Bulya oyo Nyakasane asîma, ye ahana, n'oyu ayankirira nka mugala, ye ashûrha^p. ⁷ Amalibuko ginyu buli buhane. Kwo Nyamuzinda ammujiirira nka bana bâge. Mwana ohi orhahanwa n'ishe? ⁸ Erhi mwankabula kwahâbwa obuhane abandi boshi bashangîra, murhankaciba bâna b'okuli, ci mwanabâ b'embuga. ⁹ Càbâ ka rhurhâgwêrhe balarha b'omubiri bâkâg'iruhana, rhwânakâbakenga? Ka kurhakwânîni bwenêne kulusha rhuyumve Larha w'emyûka yirhu, lyo rhubona obuzîne? ¹⁰ Balarha b'omubiri bârhuhanyire nsiku nsungunu, nk'oku bône bâbonaga kukwânîne; ci yehe arhuhana oku bunguke bwirhu, mpu lyo rhushangîra obwimâna bwâge. ¹¹ Neci, nta buhane busîmîsa amango bwacihânwa, ci bulerha oburhe. Buzinda lyo bulerhera ababuhâbagwa emburho y'obuholo n'obushinganyanya. ¹² Co cirhumire, *mulambûle amaboko ginyu gahozire n'amadwi ginyu gaherhamire*, ¹³ munashinganyize amagulu ginyu enjira, lyo enkunagizi zirhavunika, ci lyo zifuma erhikwo^q.

Obuhane bw'ababula-buyemêre

¹⁴ Mulonze okuba n'omurhûla n'abantu boshi, munalonze okuba bimâna, bulya buzira bwimâna naye wâbone Nyakasane. ¹⁵ Mumanye hankajira owaheza enshôkano ya Nnâmahanga; mumanye hankajira omuzi ciru n'omuguma gulula gwamera, na hano guba gwamamera, gummuhabule emirhima, na ntyo guyahukize bantu banji. ¹⁶ Na buzinda mumanye hankajira owabâ mugo-nyi, erhi orhakenga ebya Nnâmahanga, ak'Ezau wâguzagya omwîmo gwâge gw'enfula oku biryo bya liguma. ¹⁷ Murhahabiri oku buzinda, erhi acilonza okuhâbwa obwanga, âlahirirwa; bulya ârhahonaga oku ankahindula omurhima gw'ishe, n'obwo âkulonzagya bwenêne n'emirenge.

Endagâno zombi oku ziri ibiri

¹⁸ Murhayegêraga akantu kankahumwakwo: ngulumira ya muliro, nisi erhi citù, erhi mwizimya, nisi erhi mpûsi, ¹⁹ erhi izù lya mushekera, erhi lya nderho, na ciru âbaliyumvagya bâhûna bwenêne mpu barhacibabwîraga bindi. ²⁰ Bulya bârhankahashire eri irhegeko, mpu: *Ngasi owankahumakwo eyi ntondo, ciru yankaba nsimba, anabandwe amabuye.* ²¹ Ebyo byâbonekana bya kuyôbohya bwenene, ciru Musa âderha, erhi: Ngwêrhwe n'obwôba, nnandwîrhe nadi-rhimana. ²² Ci mwêhe mwâyegîre entondo ya Siyoni n'ecishagala ca Nyamuzinda ozîne; mwâyegîre Yeruzalemi w'empingu, n'emirhwe ya bamalahika barhankaganjwa, yo ndeko y'olusiku lukulu; ²³ mwâyegîre ecinyabuguma c'enfula ziyandisirwe omu mpingu; mwâyegîre Nyamuzinda, mutwî w'emmanja z'abantu boshi, n'emyûka y'abashinganya bâhisire oku bwimâna; ²⁴ mwâyegîre Yezu, mulagizi w'endagâno mpyâhya, n'omuko gwâge guruhucêsa gunalushire ogw'Abeli okumany'iderha. ²⁵ Mumanye mwankabula kwayumvirhiza izù ly'Oyo waderha. Bulya, akaba balya bâlahiraga okuyumva izù ly'oyu wâbaha-nûlaga en'igulu bârhafumaga obuhane, kuziga rhwehe ntâkwo rhwankafuma, erhi rhwakagomera Oyo odwîrhe warhuhânûla kurhenga empingu. ²⁶ Olya izù lyâge

ⁿ12.4 eyi milongo 3-4: : Kristu ye wâdwîrhe obwimâna, ye wânayigulire ahantu olumvi lw'empingu. Abashinganyanya b'Endagâno ya mîra bâmulingira omu ilimbo, mpu hano abâ amâfûka, abahise omu buzîne bwimima bw'empingu.

^o12.5 : Mig 3, 11.

^p12.6 : Mig 3, 12.

^q12.13 : Iz 35, 3.

lyàdirhimanyagya igulu mîra, ye ohànyire buna eci ciragâne, erhi^r: *Hacisi-gire lindi liguma ndirhimanye igulu*, ci arhali lyône, ci n'irunga.²⁷ Eco cinwa adesire, mpu «lindi liguma», ciyêrekîne oku ebyâgeragamwo omusisi byànahi-nduke, bulya biri biremwa, mpu ebirhankahuligana bihabere.²⁸ Ntyo nirhu, kulya kuba rhwàhâbirwe obwâmi burhankahuligana, rhusêre buzibu mw'eyo nshôkano, n'oku buhashe bw'eyo nshôkano, rhukolere Nyamuzinda rhunamu-sîmîse, rhumurhînye rhunamukenge.²⁹ Bulya *Nyamuzinda wirhu aba ngulumira ya muliro*^s.

^r12.26 : Hag 2,6; Iz 13, 13.

^s12.29 muliro-ntakanjirwa gwarhi, Lush 4,24.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 12

¹Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα ²ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης καταφρονήσας ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν. ³ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἑαυτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. ⁴Οὕτω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. ⁵καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται· υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας κυρίου μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ⁶ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. ⁷εἰς παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός. τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; ⁸εἰ δὲ χωρὶς ἔστε παιδείας ἧς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες, ἅρα νόθοι καὶ οὐχ υἱοὶ ἔστε. ⁹εἴτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἶχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ [δὲ] μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν; ¹⁰οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. ¹¹πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὥστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης. ¹²Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, ¹³καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιεῖτε τοῖς ποσίν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. ¹⁴Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὐ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, ¹⁵ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ καὶ δι' αὐτῆς μιανθῶσιν πολλοί, ¹⁶μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαΐ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδετο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. ¹⁷ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη, μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρεν καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν. ¹⁸Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θυέλλῃ ¹⁹καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον, ²⁰οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρου, λιθοβοληθήσεται. ²¹καί, οὕτως φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν· ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος. ²²ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει ²³καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς καὶ κριτῇ θεῷ πάντων καὶ πνεύμασιν δικαίων τετελειωμένων ²⁴καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ. ²⁵Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι, ²⁶οὐ ἢ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων· ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. ²⁷τὸ δὲ ἔτι ἅπαξ δηλοῖ [τὴν] τῶν σαλευομένων μετάθεσιν ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. ²⁸Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· ²⁹καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον.

Ebyayushûlagwa bishusha enyigirizo z'amaruba emwa balungere

Amahano mazindazinda

¹ Musêre omu buzigire bw'ecinyabuguma. ² Murhayibagiraga okukâya-nkirira ebigolo, bulya hali àbayankiriraga ntyo ebigolo, bàhandîsa bamalahika barhanamanyiri. ³ Mukengêre abali omu mpamikwa, nka kulya mwankabîre babohe haguma nabo, n'abadwîrhe balibuzibwa, bulya ninyu mugwêrhe omubiri. ⁴ Obuhya bukengwe na boshi, n'encingo y'obuhya erhabâgakwo izinga; bulya abagonyi n'ebitwamba Nyamuzinda àyabahêke lubanja. ⁵ Muyââke obujinisi omu lugendo lwinyu; musîmîswe n'ebimugwêrhe, bulya Nnâmahanga yêne adesire, erhi: Ntakakuleka, ntakanakulikirira. ⁶ Co cirhumire rhanahash'iderha n'oburhwâli, nti: Nyakasane ye murhabâzi wâni; ntâco nankayôboha. Kurhi abantu bankanjira?

Okukenga abarhukulire

⁷ Mukengêre abakulu binyu babayigîriza akanwa ka Nyamuzinda; mulole obuzinda bw'obuzîne bwâbo munashimbe olwiganyo lw'obuyemêre bwâbo. ⁸ Yezu Kristu, oku âli nnjo n'ene, kwo ânayôrha ensiku n'amango. ⁹ Mumanye mwankarhebwa n'enyigîrizo za ngasi lubero n'ezi murhamanyiri olunda zarhenga; bulya nshôkano ya Nnâmahanga ezibubya omurhima, ci arhali biryo^t bi-rhalerhera ababikolêsa bunguke. ¹⁰ Rhujira oluhêrero abarhumisi b'Ecihando barhankalîrakwo. ¹¹ Kâli, erhi omudâhwa mukulu abâ amahêka omuko gw'embâgwa omu ka-Nyamuzinda oku kulyûla ebyâha, emirhumba kuyôcibwa eyôcibwa embuga! ¹² Okwo kwo kwârhumire Yezu naye, erhi âkola acêsa olubaga n'omuko gwâge, âbabazibwa embuga y'olugo. ¹³ Kuziga nirhu rhuhuluke, rhuje embuga, rhubarhule ebijâci byâge, rhumushimbe. ¹⁴ Bulya rhurhagwêrhi en'igulu ecishagala cayôrhabo, ci rhwalonza ecâyisha. ¹⁵ Oku bulagizi bwâge rhurhûle Nyamuzinda enterekêro y'obukuze ngasi mango, kwo kuderha emburho y'orhunwa rhuhamîriza izîno lyâge. ¹⁶ Okujira aminja nakwo n'okushangîra ebintu n'abandi, murhakuyibagiraga; entûlo za bene ezo zo Nyamuzinda asîma.

Okuyumva ebirongôzi

¹⁷ Mukâyumva abakulu binyu munabakenge, bulya bo balanga emyûka yinyu, bànayish'iyidôsibwa. Kukwânîne bajire ogwo mukolo n'obushagaluke, ci arhali n'oburhe, bulya okwo kurhankammulerhera bunguke. ¹⁸ Murhusengerere emwa Nnâmahanga. Rhumanyire oku rhugwêrhe omurhima mwinja, n'olugendo lwirhu rhulonza lube lwimâna muli byoshi. ¹⁹ Mpûnyire bwenêne nti munsengerere lyo mmugalulirwa duba.

Emyanzi. Omusingo. Obwanga

²⁰ Nyamuzinda w'omurhûla, wâfûlaga omu bafû Nnawirhu Yezu, ye Lungere mukulu w'ebibuzi, erhi nterekêro y'omuko gwâge gw'endagâno y'ensiku n'amango erhuma, ²¹ yêne ammujiire bantu nkana, lyo mukâjira obulonza bwâge omu minja ga ngasi lubero; yêne ajire muli mwe ebimusimîsize, Yezu Kristu orhumire. Irengi libe lyâge emyâka n'emyâka! Amen! ²² Bene wirhu, mmuhûnyire nti muyankirire kwinja ebi binwa by'ihano, mubwîne oku ntâyandisire binji. ²³ Mumanye oku mwene wirhu Timoteyo âshwêkwîrwe. Akayisha duba, rhwâyish'immulola rhwe naye. ²⁴ Mundamukize abakulu binyu boshi n'abatagatifu boshi. Bene wirhu b'omu Italiya ba-mmulamuse^u. ²⁵ Enshôkano ya Nnâmahanga ebe ninyu mweshi!

^t13.9 Ebiryo birhakwânana ababikolêsa: Biryo by'enterekêro z'Abayahudi.

^u13.24 Owayandikaga aha, ali e Italiya anamanyire emyanzi ya Timoteyo. Ezi nyigîrizo nzinda z'ecigabi ca 13 zishushîne na zira Paolo ayandikiraga Timoteyo na Tito: okusêra omu buyemêre n'okulama omu cinyabuguma; okukenga ebirongôzi.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ 13

¹ Ἡ φιλαδελφία μενέτω. ² τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. ³ μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. ⁴ Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. ⁵ Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν. αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν· οὐ μὴ σε ἀνῶ οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω, ⁶ ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν· κύριος ἔμοι βοηθός, [καὶ] οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσῃ μοι ἄνθρωπος; ⁷ Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. ⁸ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ⁹ Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες. ¹⁰ ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ¹¹ ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. ¹² Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. ¹³ τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες. ¹⁴ οὐ γὰρ ἔχομεν ὥδε μένουσαν πόλιν ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. ¹⁵ Δι' αὐτοῦ [οὔν] ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ¹⁶ τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός. ¹⁷ Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέεικετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες· ἄλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. ¹⁸ Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. ¹⁹ περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. ²⁰ Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, ²¹ καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων], ἀμήν. ²² Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως, καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. ²³ Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται ὄψομαι ὑμᾶς. ²⁴ Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. ²⁵ Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.